

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
22 november 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-819852714
DOS-2020-0000235

Bijlagen
1

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Ontwikkelperspectief recreatiebossen en verdeling budget Bos- en bomenbeleid

Geachte Statenleden,

In 2020 is het Groeimodel Bos- en bomenbeleid vastgesteld en in 201 het bijbehorende werkplan. Beide zijn opgezet aan de hand van drie pijlers.

- Pijler 1. Bescherming bestaand bos
- Pijler 2. Uitbreiding bos en bomen
- Pijler 3. Vitaliteit bestaande bossen en bomen

In mei 2022 hebben we u geïnformeerd over de Ruimtelijke strategie Bos en bomen (link) en het aanstellen van een Bosmakelaar (resultaat pijler 2). In reactie op motie 1117 (De spade de grond in) is vervolgens in de begroting € 0,5 mln voor 2023 en € 2mln voor 2024 opgenomen als uitvoeringsbudget. Daarnaast hebben we in mei afgesproken u later verder te informeren over ons gezamenlijk project met Staatsbosbeheer en de recreatieschappen, te weten het Ontwikkelperspectief recreatiebossen. Deze studie sluit aan bij pijler 2 (uitbreiding) en pijler 3 (vitaliteit). Via deze brief willen wij u informeren over de resultaten van dit project en u bovendien alvast ons voorstel meegeven voor het uitvoeringsbudget.

Ontwikkelperspectief recreatiebossen (vitaliteit en uitbreiding)

In Zuid-Holland ligt ca twintig procent van het bos in recreatiegebied. Deze bossen bieden een gewaardeerde omgeving om te recreëren én het bosecosysteem herbergt waardevolle flora en fauna, die zich verder kan ontwikkelen naarmate de bossen ouder worden. In de studie zijn alle recreatiegebieden in beheer bij Staatsbosbeheer meegenomen (80 % van alle Zuid-Hollandse recreatiegebieden). In al deze bossen is de primaire functie gericht op openluchtrecreatie. Wel variëren de bezoekersaantallen en voorzieningen. In de studie is onderscheid gemaakt tussen drie typen bos: bos met accent recreatie (en recreatieve voorzieningen), bos met accent natuur(beleving) en multifunctioneel bos (combi van beiden).

De recreatiegebieden die niet in beheer zijn bij Staatsbosbeheer zijn veelal in beheer van gemeenten en deze zijn niet onderzocht. De uitgevoerde studie wordt gedeeld met deze gemeenten en we bieden hen aan om samen een vergelijkbare studie in deze gebieden uit te voeren.

Resultaten vitaliteit

De studie wijst uit dat grote delen van de recreatiebossen onvoldoende vitaal en toekomstbestendig zijn. Door het veranderende klimaat, stikstofdepositie en de huidige samenstelling van het bos (te weinig divers) zijn bossen kwetsbaar, bijvoorbeeld voor nieuwe plagen en ziektes. Een vitaal bos is gemengd (qua soortensamenstelling, genetische samenstelling en leeftijd), waardoor veranderingen en ziektes beter opgevangen kunnen worden. Een vitaal bos heeft een hoge biodiversiteit (dit draagt ook bij aan de vitaliteit) en de belevingswaarde is door de afwisseling groot.

Een belangrijke verklaring voor de beperkte vitaliteit van de recreatiebossen is dat de bosaanleg in de jaren tachtig en negentig nog veelal uitging van monoculturen of beperkt gemengde bossen. Doordat bosbeheer bovendien vaak niet tijdig is uitgevoerd, heeft in deel van de gemengd aangelegde vakken ook nog eens 'ontmenging' plaatsgevonden en is de bosstructuur veelal matig tot slecht. Om de bosontwikkeling te versnellen werd bovendien gebruik gemaakt van een substantieel aandeelsnelgroeiende boomsoorten zoals populieren. Doordat deze nu ouder zijn (en ook gevaar op gaan leveren voor de wandelaar op onderliggende paden), ontstaat een grote opgave en mooie kans voor bosverjonging en doorontwikkeling.

Actief bosbeheer in deze relatief jonge bossen is noodzakelijk. Het behouden en versterken van de belevingswaarde en de biodiversiteit van deze bossen, met afwisselende open en gesloten delen en het behoud van oude, dikke bomen is daarbij een belangrijk onderdeel. Ook voorkom je met actief bosbeheer dat grootschalige kapwerkzaamheden, zoals bij de essentaksterfte, noodzakelijk zijn. Overigens zijn de beheerkosten in gebieden waar veel bezoekers komen hoger. Er liggen hier meer paden, waardoor intensiever en actiever beheer noodzakelijk is.

Resultaten uitbreiding

Er is ruimte gevonden om 185 hectare nieuw bos te realiseren. Dat komt neer op een uitbreiding van 8% ten opzichte van het huidige bosarsenaal. Hierbij is alleen gekeken naar graslanden die geen specifieke recreatieve functies (zoals speelweide) of ecologische functie vervullen. De graslanden met recreatieve of ecologische functies blijven dus na bosuitbreiding gewoon bestaan.

De kansen voor bosuitbreiding vallen uiteen in twee categorieën. De eerste categorie (108 ha) betreft 'omvorming van soortenarme graslanden naar bosgronden'. Daar de gronden al in bezit zijn kunnen deze kansen veelal relatief snel worden gerealiseerd en de kosten bedragen € 2,7 miljoen euro. Na de (eenmalige) kosten van het planten van bos, daalt in sommige gevallen het benodigde(structurele) budget voor het beheer van het gebied. De tweede categorie (77 ha) betreft 'gebiedsgerichte opgaven' en

combineert bosuitbreiding met andere ruimtelijke opgaven en vraagt om een gebiedsgerichte aanpak.

Aanbevelingen uitbreiding en vitaliteit

In het rapport zijn aanbevelingen gedaan (zie bijlage voor toelichting). Samengevat betreft dit:

- Ga aan de slag met bosuitbreiding
- Zet in op vitalisering van de bossen met regulier beheer en onderhoud
- Zet in op een kwaliteitsimpuls voor bossen met een lage vitaliteit
- Stel beheerplannen op, gericht op een samenhangend beheer van grasland, water, bos, recreatieve voorzieningen en (beheer)infrastructuur.
- Zoek financiering voor uitbreiding en vitalisering
- Stel een kwartiermaker aan die samen met de recreatieschappen en Staatsbosbeheer uitvoering geeft aan de bosuitbreiding en de vitalisering
- Ontwikkel een communicatiestrategie voor vitalisering en uitbreiding van de bossen om gebruikers en omwonenden mee te nemen

We nemen deze aanbevelingen ter harte en zien de provinciale rol als volgt.

De provincie ondersteunt al diverse gebieden in het beheer en onderhoud.

- Dit gebeurt o.a. via de jaarlijkse boekjaarsubsidies aan de recreatieschappen, de afkoopsommen zoals deze in het verleden voor diverse RODS gebieden zijn verstrekt, de bijdrage vanaf 2022 aan Staatsbosbeheer voor de RODS gebieden¹ (waarvoor tot 2022 geen beheermiddelen beschikbaar waren) en vanaf 2023 ook via subsidies voor recreatiegebieden groter dan 100 ha welke niet eerder in aanmerking kwamen voor een beheerbijdrage. Met deze bijdragen wordt beoogd om de gebieden schoon, heel en veilig te houden. Met de middelen kunnen de eigenaren via het reguliere (groot) onderhoud van hun gebieden ook de vitaliteit in hun gebieden stimuleren.
- Het voor recreanten aantrekkelijker maken van een gebied (kwaliteitsimpuls vitaliteit) kan ook via de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls recreatie ondersteund worden. Dit totale budget varieert per jaar en is ook afhankelijk van andere recreatieaanvragen.
- Daarnaast heeft de provincie in samenspraak met Staatsbosbeheer bepaald dat € 100.000 van de zogenaamde succesfee² voor het overdragen van de Groenservice Zuid-Holland naar Staatsbosbeheer wordt ingezet voor het realiseren van 2 quick wins uit voorliggende studie. Het gaat om totaal 4 ha bosuitbreiding in Midden Delfland en 2 ha bos in IJsselmonde.

---

¹ Bij de decentralisatie-overdracht is het beheer van deze gebieden niet geregeld. Hierdoor heeft Staatsbosbeheer nauwelijks regulier beheer kunnen uitvoeren. Juist deze bossen zijn vrij jong en eentonig. Hierdoor scoren deze gebieden laag op vitaliteit.

² Bij de overdracht van de G-ZH naar Staatsbosbeheer zijn aan Staatsbosbeheer middelen beschikbaar gesteld om frictiekosten verbonden aan de overdracht, te kunnen opvangen. De uiteindelijke frictiekosten zijn lager uitgevallen dan begroot en afgesproken is om het resterende deel in te zetten t.b.v. de recreatie in Zuid-Holland.

Bovenstaande provinciale ondersteuning biedt nu geen ruimte voor alle extra kosten welke voortvloeien uit toevoegen van extra bos of een versnelling van het verbeteren van de vitaliteit van de gebieden. Grove schatting is dat er de komende vier jaar voor de bosuitbreiding € 1 miljoen euro ³ noodzakelijk is en voor de vitaliteitsimpuls gericht op menging en structuur € 1,9 tot € 2,2 miljoen euro over de periode 2023-2029. Andere vitaliteitsmaatregelen zoals het aanpassen van de waterhuishouding en het versterken van de beheerinfrastructuur zijn zeer gebiedsspecifiek en variabel in kosten en kunnen nu nog niet begroot worden. We stellen daarom het volgende voor:

1. We continueren bovenstaande provinciale inzet
2. We stellen cofinanciering beschikbaar voor het aanstellen van een kwartiermaker (vanuit al begroot procesgeld bos en bomen: € 50.000 per jaar).
3. We reserveren € 0,5 miljoen uitvoeringsbudget (Motie Spade de grond in) voor vitaliteitsimpuls of uitbreiding in 2024. Door dit budget te reserveren wordt het voor de schappen en Staatsbosbeheer aantrekkelijk om de gewenste vitaliteitsimpuls verder uit te werken in beheerplannen en in te plannen voor 2024 en daarna. Dit geeft tevens de kwartiermaker startbudget om afspraken over de uitvoering te maken en cofinanciering uit de markt aan te boren.
4. We zetten ons als provincie in voor aanvullende budget kwaliteitsimpuls en uitbreiding:
  - We blijven dit inbrengen bij Rijksopgaven zoals NPLG, de Nationale bossenstrategie en de wens voor recreatief groen bij de woningbouwopgave.
  - We ondersteunen de kwartiermaker bij het aanboren van marktfinanciering
  - Verder ontstaan er wellicht nieuwe mogelijkheden voor extra provinciale inzet op vitaliteitsimpuls en bosuitbreiding bij de volgende collegeperiode.

Daarnaast willen wij ook in gesprek gaan met het Rijk (vanuit hun rol vanuit de landelijke bossenstrategie) en de Recreatieschappen en Staatsbosbeheer om ook hun bijdrage aan deze vitaliteit- en uitbreidingsambities te bespreken.

Uitvoeringsbudget bos en bomen

Zoals in de inleiding van deze brief aangegeven is er totaal € 2,5 mln beschikbaar aan uitvoeringsbudget voor Bos en bomen verdeeld over € 0,5 mln in 2023 en € 2,0 mln in 2024. We stellen voor om dit budget als volgt te verdelen.

- € 0,3 mln voor kleinere initiatieven van particulieren zoals voedselbossen, landschapselementen en agroforestry toe te kennen op basis van een nog op te stellen subsidieregeling.
- € 1,7 mln voor grotere bosuitbreidingsprojecten (buiten bestaand recreatiegebied en Natuurnatuurwerk). Financiering wordt ingezet voor grondkosten (afwaardering of aankoop), proceskosten en inrichting:
  - Budget is toereikend voor minimaal. 17 ha nieuw bos
  - Door slimme cofinanciering is het streven om, met het provinciale budget als basis, meer ha's te realiseren

---

³ Voor de totale uitbreidingskansen op soortenarme graslanden is € 2,7 miljoen noodzakelijk. Het is wenselijker om dit gefaseerd op te pakken, vandaar de 1 miljoen voor de komende 4 jaar.

